

Ungārija

Vispārīgā informācija

Oficiālais nosaukums:	Ungārijas Republika
Valsts iekārta:	parlamentāra republika
Valsts valoda:	ungāru
Galvaspilsēta:	Budapešta

Teritorija

Platība:	93 030 km ²
Sauszemes robeža:	2 185 km
Krasta līnija:	0 km
Robežvalstis:	Slovākija 677 km, Ukraina 103 km, Rumānija 443 km, Serbija 151 km, Horvātija 329 km, Slovēnija 102 km un Austrija 366 km
Administratīvais iedalījums:	19 meģes
Lielākās pilsētas:	Budapešta, Debrecena, Košice, Pēča, Miškolca, Ņireģhāza, Segeda

Iedzīvotāji

Iedzīvotāju skaits (01.01.2014.):	9,88 milj.*
Pieaugums uz 1000 iedz. (2013):	-3,9*
Reliģijas (2011):	Romas katoļi 37,2%, kalvinisti 11,6%, luterāņi 2,2%, Grieķu katoļi 1,8%, pārējie kristieši 1,9%, pie konfesijām nepiederoši 18,2%, citi 27,2%**
Etniskais sastāvs (2001):	ungāri 92,3%, čigāni 1,9%, pārējie 5,8%**

Ekonomiskie rādītāji

IKP (2014):	103,3 miljardi EUR*
IKP pieaugums (2014):	3,6%*
IKP uz vienu iedzīvotāju (2014):	10 476 EUR*
IKP PPP (2014):	239,9 miljardi USD (60. vieta pasaulē)**
IKP PPP uz 1 iedzīvotāju (2014):	24 300 USD (73. vieta pasaulē)**
Eksports (2014):	84,7 miljardi EUR*
Imports (2014):	78,3 miljardi EUR*
Eksporta partneri (2014):	Vācija 27,4%, Austrija 5,5%, Rumānija 5,4%, Slovākija 4,9%, Itālija 4,6%, Francija 4,5%, Polija 3,9%, Čehija 3,8%, Lielbritānija 3,6%*
Importa partneri (2014):	Vācija 22,3%, Ķīna 9,5%, Krievija 7,8%, Polija 4,0%, Itālija 4,0%, Francija 3,9%, Austrija 3,8%, Slovākija 3,8%, Čehija 3,3%*
Eksporta produkti:	mehānismi, iekārtas un to aprīkojums, automašīnu detaļas, rūpniecības preces, pārtikas preces
Importa produkti:	naftas produkti un elektroenerģija, mehānismi, iekārtas un aprīkojums, automašīnu detaļas, rūpniecības preces
Galvenās nozares:	ieguves rūpniecība, metalurģija, celtniecības materiālu ražošana, pārtikas rūpniecība, tekstilrūpniecība, ķīmiskā rūpniecība (īpaši farmācija), transportlīdzekļu ražošana
Dabas resursi:	boksīts, akmeņogles un dabasgāze
Ienākošās uzkrātās ĀTI (2014):	115 miljardi USD**
Izejošās uzkrātās ĀTI (2014):	47,7 miljardi USD**
Valūta (2014):	Ungārijas forints; 1 EUR= 308,665 HUF***
Fiskālais gads:	kalendārais gads
Inflācija (2014):	-0,2%*

* Ungārijas Centrālā statistikas pārvalde - <http://portal.ksh.hu/>

** Central Intelligence Agency - www.cia.gov

*** European Central Bank - <http://sdw.ecb.europa.eu>

Bezdarba līmenis (2014): 7,7%*
Uzņēmumu ienākumu nodoklis: 19%

Papildus informācija

Tālsarunu kods: +36
Interneta kods: .hu

Ungārijas Republika ir ANO (no 1955.g.), NATO (no 1990.g.) un Eiropas Savienības dalībvalsts (no 2004.gada 1.maija).

Ungārijas Republika ir attīstīta mononacionāla valsts Viduseiropā bez izejas pie jūras. Rietumos tā robežojas ar Austriju, ziemeļos ar Slovākiju, ziemeļaustrumos ar Ukrainu, dienvidaustrumos ar Rumāniju, dienvidos ar Serbiju, bet dienvidrietumos ar Horvātiju un Slovēniju.

Ungārijas vēstures pirmsākumi meklējami auglīgajā Alfedes līdzenumā, kas aizņem lielāko valsts daļu, un kur pirmie apmetās senie ķelti. Pēc tam sekoja romiešu laiks, kad Ungārijas teritorija bija Romas impērijas province Pannonija. 9. gs leģendārais valdnieks Arpads no Urālu puses uz Donavas krastiem atveda maģāru tautu, kas arī lika pamatus Ungārijai. 2000. gadā Ungārija atzīmēja tūkstošgadi, kopš tā kļuvusi par pasaulē atzītu valsti. 1000. gadā ungāru valdnieks Ištvāns, kuru vēlāk pasludināja par svēto, pieņēma kristīgo ticību un kļuva par valdnieku, ar ko rēķinājās visa Eiropa.

Ungāriju 1521. gadā ieņēma Osmaņu impērijas karaspēks, taču 1683. gadā, pēc agrā Vīnes kaujā, turku karaspēks no Ungārijas, tāpat kā no lielākās Centrāleiropas daļas, tika izspiests. Habsburgu Austrija, padzīto turku vietā, uzspieda savu varu. Tā izrādījās pat despotiskāka nekā Osmaņu impērijas kontrole. Tā, 1687. gadā tika atcelta 700 gadu vecā ungāru monarhija un ungāru augstmaņu asambleja (Dieta). Tās vietā tika ieviests formāls Austroungārijas ķeizara dekrētu reģistrs. Sekoja vairākkārtējas ungāru sacelšanās, kamēr liela daļa to agrāko privilēģiju tika atjaunotas. Marijas Terēzijas valdīšanas laikā Ungārijā 1767. gadā tika veikta agrārā reforma, kuras rezultātā atcēla dzimtbūšanu. Ķeizara Leopolda II valdīšanas laikā 1791. gadā ungāru valoda, līdz ar vācu un latīņu, tika apstiprināta par oficiālo valsts valodu.

Ungārijas teritorija ir 93 030 km², kas veido 1% no kopējās Eiropas platības. Ungārija atrodas Vidusdonavas līdzenumā, kuru iekļauj Karpatu, Alpu un Dināru Alpu kalni. Gandrīz trīs ceturtdaļas valsts teritorijas atrodas līdzenumā, viena piektā daļa ir kalnaina teritorija, kas pārsvarā nepārsniedz 400 metrus v.j.l., tikai aptuveni 5% no tiem veido kalni, augstumā no 400 līdz 1000 metriem. Augstākais punkts Ungārijā ir Kekeša virsotne (1014m), kas atrodas Matras kalnos.

Ungārija atrodas mērenā klimata joslā, okeāniskā, kontinentālā un subekvatoriālā klimata ietekmē.

Ungārijas vidieni šķērso Eiropas otra lielākā upe - Donava. Otrās nozīmīgākā upes Tissas garums ir 596 km. Ungārijā atrodas Centrāleiropas lielākais ezers Balatons.

Ungārija ir parlamentāra republika un tā administratīvi iedalās 19 meģēs. Budapešta ir atsevišķa galvaspilsētas municipalitāte, kuru veido 23 rajoni. Visi meģu centri (izņemot Budapeštu) ir pilsētas ar meģes tiesībām. Valstī ir piecas pilsētas ar meģes tiesībām, kuras nav meģes centri - Ērda (Peštas meģē), Dunaūjvāroša (Fejēras meģē), Hodmezevāšārheja (Čongrādas meģē), Naģkaniza (Zalas meģē) un Šoprona (Ģēras-Mošonas-Šopronas meģē).

Ungārijas iedzīvotāju skaits ir ap 10 miljoniem. Vidējais apdzīvotības blīvums ir 108 cilv./km². Ungāru valoda pieder somugru valodu grupai. Nav daudz ārzemnieku, kas šo valodu būtu spējuši iemācīties. Ne tikai tāpēc, ka lietvārdiem jāapgūst 18 locījumi, bet arī tāpēc, ka vārdi ir gari un izruna neparasta.

Ungārijā ir auglīga augsne ne vien ugunīgas mūzikas, čardaša un populāru vīna šķirņu radīšanai, - šī zeme saviem ļaudīm dāsni dāvā arī intelektuālās bagātības. Vairāki visā pasaulē pazīstamas programmatūras autori ir ungāri. Par viņu izstrādātajiem IT risinājumiem interesējas gan *Microsoft*, gan NASA, gan starptautiski telekomunikāciju uzņēmumi. Programmatūras tirgus apjoms (rēķinot eiro) Ungārijā aug sešas reizes ātrāk nekā vidēji ES. Informācijas tehnoloģiju un komunikācijas tirgū Ungārija ir viena no veiksmīgākajām jaunajām ES dalībvalstīm un vairākās pozīcijās apsteidz pat dažu labu veco dalībvalsti.

Ungārija ir vienīgā Austrumeiropas zeme, kurā ir sava F-1 trase. Tā saucas *Hungaroring* un atrodas netālu no Budapeštas. Trase ir apmēram 4 kilometrus gara, un piloti tajā riņķo 77 apļus. Vidējais ātrums te ir 270 km stundā.

Pazīstamākais ungāru ēdiens ir gulašs. Protams, ungāriem ir arī izcili vīni, gan sarkanie gan muskatvīni: Tokajas vīns, Furmint, Hárslevelû, Juhfark, Királyleányka, Kéknyelû, Olaszrizling, Kadarka, Kékfrankos. Balzams Zwak «Unikum» nosaukts slavenās Zwak ģimenes vārdā.